

Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma Amaçlı Kırsal Turizm ve Planlaması: Aydıncık Saha Araştırması

Aziz Cumhur KOCALAR ^{1*}

¹Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi. Mimarlık Fakültesi. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

*Corresponding author e-mail: azizcumhorkocalar@gmail.com

ORCID: [0000-0003-0580-9530](https://orcid.org/0000-0003-0580-9530)

Received: 30.12.2024 Accepted: 10.06.2025

Özet

Çalışma, Mersin ilini Aydıncık bölgesindeki kırsal turizm olanaklarını ve saha araştırma sonuçlarını değerlendirmektedir. Öncelikle düzlük alanlarda bulunan seralarda tarım turizmine de uygundur. Ayrıca, dağlık alanlarda da bağ ve bahçeler bulunmaktadır. Aydıncık köyleri hem denize yakın uzaklıkta hem de sıcak yaz aylarında temiz ve serin havasıyla kırsal turizme de olanak tanıyan bir ortam sunmaktadır. Düzlük ve dağlık alanlarda 2023-2024 yılları arasında yapılan saha araştırmalarına dayalı bulgulardan hareketle, Aydıncık'ta kırsal turizm için elverişli alanlar olduğu anlaşılmaktadır. Bölgede turizmin sürdürülebilirliğine yönelik önemli bazı zayıf yanlar olsa da, kırsal alanlar halen bakir ve geliştirilmeye açıktır. Bu bulgular ışığında, çalışmada Aydıncık'ın kırsal turizm potansiyelinin artırılmasına yönelik çeşitli stratejiler önerilmiştir. Etkili bir planlama ve yönetim ile bölge, uluslararası bir kırsal turizm merkezi haline gelebilir. Çalışma, Aydıncık için güncel bir kırsal turizm planlama rehberi sunmakta, bu altyapının geliştirilmesinde sürdürülebilir turizm planlaması ile yapılacak uygulamaların ekolojik koruma sağlayacağını vurgulamaktadır.

Anahtar kelimeler: *Kırsal Turizm, Tarım Turizmi, Sürdürülebilir Turizm Planlaması, Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma, Şehir ve Bölge Planlama.*

Rural Tourism and Planning for Sustainable Rural Development-Aydıncık Field Research

Abstract

This study evaluates the rural tourism potential and field research findings for the Mersin-Aydıncık region. The area offers opportunities for agricultural tourism, particularly in the flatlands, where greenhouses are abundant. Additionally, vineyards and orchards are found in the mountainous areas. The villages of Aydıncık, located near the coast, offer a clean and cool atmosphere during the hot summer months, providing an ideal environment for rural tourism. Based on the fieldwork conducted in 2023-2024, it is evident that Aydıncık possesses favourable conditions for rural tourism in both flat and mountainous regions. While there are certain weaknesses regarding the sustainability of tourism in the area, rural lands remain pristine and open for development. Considering these findings, the study proposes various strategies to enhance the rural tourism potential of Aydıncık. With effective planning and management, the region has the potential to become an international rural tourism hub. The study provides an up-to-date rural tourism planning guide for Aydıncık and emphasizes that sustainable tourism planning, when implemented, can contribute to ecological preservation.

Keywords: *Rural Tourism, Agricultural Tourism, Sustainable Tourism Planning, Sustainable Rural Development, Urban and Regional Planning.*

1. Giriş

Aydıncık Doğu Akdeniz bölgesinde bir kıyı yerleşimidir. Mersin'in uzak ilçelerinden de birisidir. Kentin tarihi adıyla Kelenderis Antik Kentinin üzerinde bir yerleşim yeri olması oldukça önemlidir, ama halen kentsel karakterinden çok kırsal yanı öne çıkmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Aydıncık Kıyıları ve Akdeniz.
Fotoğraf. (Kocalar, Aydıncık Albümü-2024)

Çalışma, Mersin-Aydıncık bölgesindeki kırsal turizm olanaklarını ve saha araştırma sonuçlarını değerlendirmektedir. Öncelikle düzlük alanlarda bulunan seralarda tarım turizmine de uygun bir ortam oluşmaktadır. Ayrıca, dağlık alanlarda da bağ ve bahçeler bulunmaktadır. Aydıncık köyleri hem denize yakın uzaklıkta hem de sıcak yaz aylarında temiz ve serin havasıyla kırsal turizme de uygun bir ortam sunmaktadır. Aydıncık 13 mahallesi (köyü) bulunmaktadır. Bunların dağlık kısımda yer alanlarına ulaşım yarım saatlik bir mesafededir. Bölgede turizmin sürdürülebilirliğine yönelik önemli tehditler olsa da kırsal alanlar halen bakirdir.

2. Materyal ve Metot

Öncelikle konuyla ilişkili uluslararası ve ulusal literatür incelenmiştir. Özellikle AB ülkelerinden bazı örnekler verilebilir. Çalışmada, AB'nin kırsal kalkınma politikaları çerçevesinden hareketle öne çıkan bazı AB ülkelerinde uygulanmakta olan kırsal turizm örnekleri incelenebilir. AB üyesi olmaya çalıştığımız düşünülürse, bu yönde uygun öneriler de geliştirilebilir. Böylece Aydıncık'ın kalkınmasına da katkıda bulunulmuş olacaktır. Aydıncık örneğinden hareketle benzer özellikteki başka kıyı yerleşimlerimize de bir örnek teşkil edebilecek model önerisinin getirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, araştırma ve değerlendirme yöntemi kullanılmıştır. AB örneklerinin yanı sıra, Türkiye'deki AB kaynaklı ve ulusal kaynaklı finansman olanakları da araştırılmıştır [1].

2.1. AB’de Kırsal Turizm

AB Ortak Tarım Politikası kapsamında kırsal turizmi kırsal kalkınma politikası kapsamında ele alarak destekler. Bu destekler sayesinde bazı ülkelerde iç ve dış turizme de hizmet verir bir düzeye ulaşılmıştır. Örneğin; Fransa, Almanya, Avusturya, İngiltere, İtalya’nın yanı sıra, bu program ve projelerden zamanla yararlanan başka ülkelerde olmuştur (İspanya, Portekiz, Yunanistan, Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti ve Romanya) [1]. Fransa’da Alp Bölgesindeki köylerin 1951 yılında turizme açılmasıyla kırsal turizm başlamıştır [4]. Fransa’da bugün kırsal turizmde en büyük örgüt Gites de France’dır ve ona 58 bin işletme bağlıdır [2]. Gites de France, Avrupa çapında 30 ülkenin üye olduğu bir federasyon olan Eurogites (European Federation for Farm and Village Tourism)’in kurucu üyesidir. Halihazırda Eurogites’e bağlı 100 bin işletme bulunmaktadır [3], İtalya 1985 yılında çıkardığı agroturizmle ilgili yasa ile Dünya’da tek örnektir. Agroturizm İtalya için çok özel bir turizm türüdür. İtalya’da Latium bölgesindeki bir çiftlikte ziyaretçilere çiftlik kampinginde konaklama, atla gezinti, gölde balık avlama olanakları sunulmaktadır [4]. İtalya’da agroturizm işletmelerinin çoğunluğu “Agriturismo” ağına bağlıdır [5]. İngiltere’de kırsal turizm ve günübirlik kırsal rekreasyonel etkinliklere katılma oranı çok yüksektir. Çiftliklerin kırsal turizmde kullanılması oldukça yaygındır. Kırsal turizmin İngiltere’deki farklılıklarından biri de kalite kontrol sisteminin olması ve eğitimlerin verilmesidir [6].

Avrupa’da kırsal turizm yatırımları hızlı gerçekleşen ülkelerden birisi de Almanya’dır. Kırsal turizmin veya çiftlik turizminin örnekleri ülkenin her yerinde görülmektedir [7]. Avrupa’nın diğer bazı ülkelerindeki kırsal turizm faaliyetleri de altta ayrıca verilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Avrupa’nın diğer bazı ülkelerindeki kırsal turizm faaliyetleri

Ülke	Taraflar ve Amaçlar	Yerler / Ürünler / Satış	Dönemsel bakış	Kaynaklar
Avusturya	Köyler ve çiftlikler, KT sürdürülür kılar.	Özellikle büyük kent yakınları ile dağlık bölgelerde, göl kenarlarında, büyük kentlerin ve kayak merkezlerinin yakınlarında yaygınlık kazanmıştır.	Tarımı desteklemek ve göçü önlemek için yaklaşık 100 yıldan bu yana agroturizm vardır. 1964 yılında ayrıca çiftlik tatili ağı kurulmuştur.	[1]
İspanya	Misyonu; köyden kente göçü durdurmak için alternatif gelir kaynakları yaratmak, yeni turistler çekebilmektir.	Alternatif gelir kaynakları yaratılır.	Kırsal turizm son yıllarda gelişme içindedir	http://www.ruraltourizmiinternational.org/Spain,01.09.2014
Hollanda	Yerel ürün pazarları, turizm acenteleri, mikro ölçekte üretim yapan üreticiler	Üretilen kaşar peyniri ve tahta ayakkabının üretiminin nasıl gerçekleştiğinin gösterilmesi, üretilen ürünlerin satışının yapıldığı reyollar bulunmaktadır.		http://www.antrec.ro,30.08.2014
Romanya	Ülkenin kuzey yarısında çok sayıda köy kırsal turizme açılmıştır	Ülkede 2500’ü aşkın kırsal ev ve agroturizm pansiyonu toplam 7500 odaya sahiptir.		

Kaynak. [1] isimli kaynakta yapılan aktarımlardan yazar tarafından derlenmiştir.

Avrupa’da kırsal turizmin geleneksel biçimde uygulandığı en eski ülkelerden biri de Avusturya’dır. Tarımı desteklemek ve göçü önlemek için yaklaşık 100 yıldan bu yana agroturizm vardır ve 1964 yılında ayrıca çiftlik tatili ağı kurulmuştur. Avrupa Komisyonu’nun çeşitli kalkınma programları içinde kırsal turizm öncelikler arasında yer almakta, projeler yürütülmekte, çeşitli hibe fonlarından destekler verilmektedir. AB, son 12 üyeye üyelik öncesi SAPARD fonlarından destek sağlamıştır. Halihazırda Türkiye’nin de aralarında bulunduğu aday ülkelere IPARD fonlarından destek sağlanmaktadır [1].

2.2. Türkiye’de Kırsal Turizme Sağlanan Destekler

Kırsal kalkınma (IPARD) programı, katılım öncesi bir yardım aracı olup, AB’nin aday ülkelere sağladığı kırsal kalkınma desteklerinden yararlanmak amacıyla Türk otoritelerince hazırlanan ve AB Komisyonunca onaylanan bir programdır. Bu program; altta belirtildiği gibi bazı hedefler barındırmaktadır:

- Tarım sektörünün sürdürülebilir modernizasyonuna katkı sağlamak,
- Gıda güvenliği,
- Hayvan ve Bitki sağlığı,
- Çevre ile ilgili AB standartlarına uyumu teşvik etmek,
- Kırsal alanların sürdürülebilir kalkınmasına katkıda bulunmak,
- Tarım-Çevre tedbiri ve yerel kırsal kalkınma stratejilerinin uygulanması ile ilgili hazırlık yapmaya yönelik.

Desteklenecek yatırım alanlarından biri de, 302 sayılı kırsal ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik desteklerdir. Bu destekler 4 ana başlıkta toplanmıştır;

- Çiftlik faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi,
- Yerel ürünler ve mikro işletmelerin geliştirilmesi,
- Kırsal turizm,
- Kültür balıkçılığının geliştirilmesi (yetiştiricilik).

IPARD Programında Kırsal Turizmin desteklenmesinin amacı, mikro girişimciler veya çiftçiler tarafından kurulacak pansiyon, “yatak ve kahvaltı” konaklama ve lokanta hizmetleri ile, çiftlik turizmi tesislerinin kurulması ve geliştirilmesinin desteklenmesi ve turistik faaliyetler (sportif aktiviteler, doğa gezisi, tarihi geziler gibi) için kurulan tesislerin geliştirilmesi olarak ifade edilmektedir .IPARD Programı Türkiye’de 42 ilde uygulanmaktadır. Hükümet sürekli olarak, illerin milli bütçeden destekleneceğini söylemektedir. Kırsal Kalkınma Planında da buna olanak sağlayan bazı tedbirler bulunmaktadır [19].

Yapılan diğer bazı incelemeler ise kırsal turizm yönetimi ve idaresi alanlarında en sık atıfta bulunulan yayınların yok denecek kadar az olduğu tespit edilmiştir [8].

Türkiye'nin ekonomisine kırsal turizmin sayısız katkıları bulunmaktadır. Ayrıca kırsal turizmin yerel kalkınmadaki etkilerini ele alan çalışmalar da vardır [9]. Konuya duyulan uluslararası akademik ilgi her bölgedeki araştırmacılar ile kurumların da kendi bölgesel vizyonlarına uygun bir şekilde kırsal turizm gelişimi yolunda sorumluluk almalarını gerektirmektedir.

Aydıncık, üstteki kırsal turizm potansiyeli literatür taraması yanında saha bulguları ışığında da ayrıca değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonunda da, Aydıncık'ın kırsal turizm potansiyelinin artırılmasına yönelik çeşitli stratejiler önerilmiştir.

Etkili bir planlama ve yönetim ile bölgenin, uluslararası bir kırsal turizm merkezi haline gelebileceği anlaşılmaktadır. Çalışma, Aydıncık için güncel bir kırsal turizm planlama rehberi oluşturmaktadır ve belirtilen altyapının geliştirilmesi sayesinde sürdürülebilir turizm planlaması ile yapılacak uygulamaların ekolojik koruma sağlayacağını da vurgulamaktadır.

2.3. Kırsal Turizm

Kırsal turizm, deniz ve dağ gibi yörelerin dışındaki bir coğrafyada gerçekleştirilen turistik etkinlikler bütünü olarak tanımlanabilir. Kuşkusuz birbirine az çok farklı olan, ama temelde kırsal turizm kapsamında ele alınması gereken bazı farklı turizm türlerinden söz edilebilir. Örneğin, çiftlik turizmi, yeşil turizm, tarım turizmi gibi türlerin hepsi, yukarıda verdiğimiz tanımlardaki ortak özelliklere sahip bulunmaktadır [13].

2.3.1. Bağcılık ve şarapçılık turizmi

Kırsal turizmin önemli görülen ilkeleri bulunmaktadır. Bunlardan birisi üreten ve tüketen bir aradadır ve tüketen üretimin bir parçası haline gelebilmektedir. Günümüzde şehir hayatı insanı monotonlaştırmış durumdadır. Yaşam biçimine giderek yabancılaşma hakimdir. Bu yüzden kırsal turizm kapsamında bağcılık ve şarapçılık turizmi gündeme gelmektedir. Yurt dışında bu turizm türü oldukça fazla talep görmektedir. Türkiye önemli bağcılık üretim faaliyeti yapan ülkeler arasında iken, bağcılık turizmi gelişmemiştir. Türkiye'de daha çok Kapadokya, Marmara, Trakya ile İzmir ve çevresinde gelişim gösterdiği söylenebilir. Artık farklı yerlerde bağ bozumu şenlikleri düzenlendikçe yayılmaktadır. Katılım gerçekleştikçe yöre turizmine de katkı sağlamaktadır. Bağcılık kültürünün Türkiye'de gelişmesi ve bağ alanlarımızın artmasına da katkı sağlayacaktır. Böylece insanların gelir düzeyinin ekonomik düzeyinin gelişmesi de olanaklı bir hale gelecektir. Tarımsal üretim arttıkça, araziler ve binalar da daha aktif bir hale gelecek, köyler canlanacaktır. Geleneksel gıda üretimiyle birlikte (pekmez, sirke vb.) sanayinin gelişmesini de sağlayacaktır [10].

Vital Cuinet, 1890'ın Gilindire'sinden Kıbrıs'a tereyağı, peynir, yün ve ham deri gönderildiğini; kasabada bir cami, bir tekke, bir Ortodoks kilisesi, bir medrese ve iki okul ve yaklaşık 1.950 üzüm bağı bulunduğunu belirtir. Gilindire'de, Gülnar kazası kaymakamının, orman memurlarının, Duyun-u Umumiye'nin, Tütün Dairesi'nin ve

Gümrük Dairesi'nin bulunduğunu; ayrıca kaza idari meclisinin, belediyenin ve ilk derece mahkemenin de yer aldığını ekler [11].

2.3.2. Agroturizm Desteği

Aydıncık'a komşu olan Silifke İlçesinin Agroturizm potansiyelinin swot analizi kapsamında değerlendirilmesi sonucunda ilçenin turistik destinasyonlar, iklim, coğrafi konum gibi bir çok avantajı varken tanıtım, alt yapı, yatırım gibi dezavantajlı bir durumda olduğu saptanmıştır. Silifke'de ilk çilek hasadının gerçekleşmesi, çileğin tescil alması ilçe ekonomisi, pazarlaması için avantaj oluşturmaktadır. Ayrıca ilçede çeşitli limon türlerinin yetişmesi, limon ticaretinin yapılması da aynı şekilde avantaj oluşturmaktadır. Gerek zeytin gerek limon için fabrikaların olması ilçede bu ürünlerin önemli olduğunu ve ilçe ekonomisine katkısı olduğunu ortaya koymaktadır [12].

2.3.3. Kültürel Mirasla Eşgüdüm Olanakları

Kültür; bir toplumun kendine özgü gelişme süreçleri içinde şekillenir. O toplumun özelliklerini (maddi-manevi değerler, geleneksel yaşam, düşünme ve anlama biçimi) kapsar. Kültürel miras ise; hem geçmişimizi hem de kimliğimizi günümüzle aynı zamanda da gelecekle oluşan bağlarımızın yansımasıdır. İşte kırsal alan genellikle o toplumun geleneklerinin ve değerlerin korunduğu, tüm kültür bileşenlerinin var olduğu bir yerleşim alanı oluşturmaktadır. Böylece geleneksel değerlerin, gelecek kuşaklara aktarılması da kolaylaşmaktadır. Kültürel miras, maddi ve manevi kazanımlarla birlikte sosyal ve ekonomik kalkınmaya da katkı sağlar. Türkiye'de kitle turizmi karşısında kırsal turizm ve kültür turizmi güçlü birer alternatif haline getirilebilir ve kültürel mirası koruyarak onu sürdürülebilir kılan bir anlayışla ele alınabilirler. Bütüncül bir yaklaşımla kültürün ve mirasın turizm potansiyellerinin birlikte ele alınması kırsal turizm ile sürdürülebilirliği sağlayarak bunların toplumun kullanımına açılmasına da olanak tanıyacaktır. Yerel değerlerin korunması üzerinden Türkiye'de son yıllarda önemli gelişmeler söz konusu olmakta mevzuat ve uygulamaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır [14].

2.4. Sürdürülebilir Kalkınma

Dünyada turizm endüstrisinin gelişmesi sayesinde sosyo-ekonomik gelişmede düşük kapasiteli kırsal bölgelerin kalkınması mümkündür. Özellikle tarımsal kalkınmayla birlikte kırsal turizm öğeleri (kültürel, doğal, folklorik ve sosyal değerler) eğer değerlendirilebilirse, sürdürülebilir kalkınmanın da önündeki engellerde aşılmış olacaktır [15].

2.5. Tarihsel Geçmiş

Tarih alanında Aydıncık hakkında yapılan güncel çalışmaların eksikliğini tamamlayan bir araştırmada, Gilindire'nin Osmanlı öncesi tarihsel geçmişi özetlenip Osmanlı idaresi dönemindeki değişim ve dönüşümü sorgulanmaktadır. Araştırmada yararlanılan kaynaklar, arkeolojik araştırma eserleri, tarihsel dönemlere ait birinci elden kaynaklar, 19.yüzyıl gezginlerinin raporları ve arşiv kaynaklarıdır [16].

3. Bulgular ve Tartışma

Çalışmada öncelikle görüşmeler sunulmuş ardından saha bulguları alt başlıklar halinde ele alınarak kırsal turizm olanaklarının araştırılması sağlanmıştır. Özellikle yörenin potansiyelleri de değerlendirilecek şekilde tarım turizmi ve gastronomi turizmi ile eşgüdüm sağlanması gerekli görülmüştür.

3.1. Aydıncık turizmi ile ilgili yapılan bazı görüşmelerden aktarımlar

Çalışmada çalışma konusuyla ilgili iki birey ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Bunlardan biri turizm ve çevre alanında çevre aktivisti olup, Aydıncık'ta doğa yürüyüşleri yaptırmakta ve ekosistemi olumsuz etkileyen gelişmeleri sosyal medyada paylaşmaktadır [17].

İkinci birey ise bölgede yaşayan Yörüklerden bir çevre sakinidir, kendisinden kırsal bellek ve kültürel izlerle ilgili görüşler alınmıştır [18].

3.2. Aydıncık köyleri ve yaylaları

Aydıncık merkezi alanının dışında köylerde de yerel el sanatları, geleneksel mutfak ve halk festivalleri merkeze yarım saatlik mesafede olmaları ve erişimi sağlayan yollar sayesinde kolaylıkla yapılabilir. Köyler kırsal turizme açılacak düzeye getirilebilir. Bunlar da alternatif turizm kapsamında çalışmada altta farklı başlıklarda ayrı ayrı önerilerek incelenmiştir. Ayrıca yörük çadırlarına da misafir olunabilir (Şekil 2).

Şekil 2. Teknecik Köyündeki evlerden bazı görüntüler
Fotoğraf. Yazar 2024 Albümü.

Teknecik Köyü'nde geçim tarlalardan veya hayvancılıkla sağlanmaktadır (Şekil 3).

Şekil 3. Teknecik Köyünde tarlalar ve hayvan ağıllarından bazı görüntüler
Fotoğraf. Yazar 2024 Albümü.

3.2.1. Yörükler

Yörükleri yazın yaylakta bulmak, kışın da sahilde otururken görmek mümkündür. Yanan ocakların ve sönmeyen ateşlerin varlığı sürekli korunmalıdır. Saha gezilerinde de Sarıkeçililere ait çadırlı konaklama alanlarına rastlanmıştır (Şekil 4).

Şekil 4. Yörük çadır yaşamı ve yanan ocakları ile sönmeyen ateşlerin varlığı
Fotoğraf. Yazar 2024 Albümü.

3.2.2. Terkedilmiş Köyler: Fidik Köyü

Büyükşehir yasasındaki bazı değişimler sonrası kırsalın kendini yönetebilirliği giderek azalmıştır. Geçmiş dönemlerin köylerindeki imece ruhu da bu yüzden giderek ölmüştür. Terkedilmiş köylerden biri de Fidik Köyü'dür. Taşa evleri son derece sağlam ve kullanışlı bir hale getirilebilir durumdadır. Ancak köyde 8-10 haneden birinde hayvancılıktan ötürü yaşam devam ediyor gözükmemektedir. Köyün ufak bir yayla manzarası vardır ve oldukça güzeldir, ancak onun da değerlendirilemediği görülmektedir.

Büyükşehir Belediyesi'ne bağlanma sonrasında da ormanlık alanların korunmasına yönelik hizmetlerde de aksaklıklar oluşmaktadır. Örneğin; Aydıncık-Fidik köyü yakınındaki genç ormanda yangından korunma sadece küçük bir havuz ile sağlanmak zorunda bırakılmıştır.

3.2.3. Yayla Turizmi

Yazın iklimsel nedenlerden ötürü yayla turizmi güney sakinleri için önem taşımaktadır. Özellikle çok sıcak geçen yaz dönemlerinde kentte yaşayanlar yaylalara çıkmaktadır. Aydıncık ilçesinin yaylaları, bölgenin doğal güzellikleri ve kırsal turizm potansiyeli açısından önemli yerlerdir. Aydıncık'ın yaylaları genellikle dağlık alanlarda ve yüksek kesimlerde yer alır. Bu yaylalar, yaz aylarında serin hava ve doğa ile iç içe olmak isteyenler için cazip mekanlardır. Aydıncık'ta bilinen bazı yaylalar şunlardır:

1. Kızılca Yaylası: Aydıncık'a bağlı köylerin yaylalarından biridir ve özellikle yazın serin havası ile dikkat çeker. Aydıncık merkezine yakın olan bu yayla, doğa yürüyüşleri ve kamp yapmak isteyenler için uygundur.
2. Hacıhamzalı Yaylası: Bu yayla, Aydıncık'ın yüksek dağlık kesimlerinde yer alır ve özellikle Yörük kültürünün izlerini taşıyan bir bölge olarak bilinir. Doğa ile iç içe, sakin bir ortam sunar.
3. Çökelek Yaylası: Çökelek Yaylası, bölgedeki en bilinen yaylalardan biridir. Yeşil alanları ve sakin atmosferi ile bilinir. Bu yayla, hem dinlenmek hem de doğanın tadını çıkarmak isteyenler için ideal bir mekandır.
4. İbradi Yaylası: Aydıncık'a bağlı bir diğer yayla olan İbradi Yaylası, doğa severlerin ilgisini çeker. Özellikle yüksek dağların eteklerinde yer almasıyla bilinir ve etrafındaki ormanlık alanlar ile zengin bir ekosisteme sahiptir.
5. Kayalar Yaylası: Kayalar Yaylası, Aydıncık'tan ulaşılması kolay bir yayla olup, özellikle yazın bölge halkı tarafından yayla turizmi için tercih edilmektedir.

Bu yaylalar, bölgenin hem doğa turizmi hem de kırsal turizm açısından önemli alanları arasında yer almaktadır.

3.3. Kırsal Turizm Olanaklarının Araştırılması

Yörük Türkmen kültürü ile mera alanlarının korunması da hem yerel kültürlerin yaşatılması hem de hayvancılık açısından önem taşımaktadır. Aydıncık, Türkmen ve Yörüklerden gelen karma bir kültürel yaşama sahiptir. Yörükler, konar göçer yaşamı ile ilgi çekmektedir ve hem geçici göçebe mimarinin, hem de göçebe yaşam kültürünün canlı unsurlarıdır.

Türkmenler ise yerleşik konumlar edinmiş olup, ilçenin önemli tarımsal faaliyetlerini yürütmektedir. Dağ köyleri ise gelecekte kırsal turizmin göz bebeği olabilecek potansiyeller taşımaktadır (Şekil 5).

Şekil 5. Bir köy evinden görüntüler 1. Tahta Dolap (solda) 2. Taş Şömine (sağda)
Fotoğraf. Yazar 2024 Albümü.

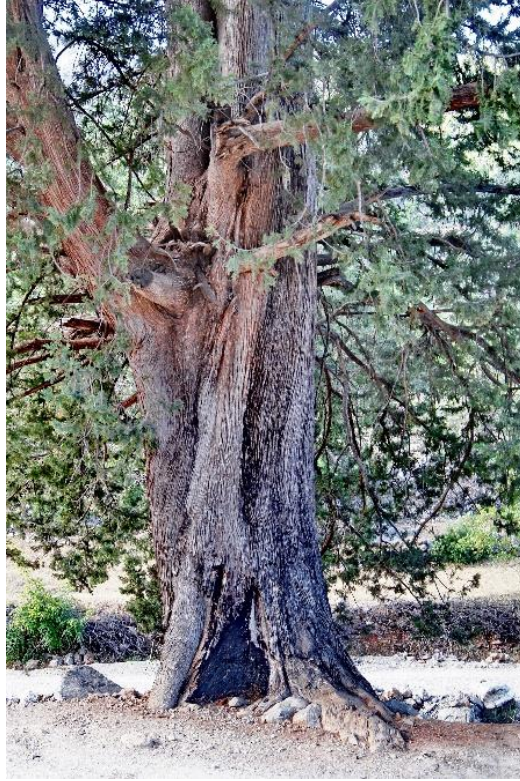
Kültürel mirasın korunması ve tanıtılması kadar kadınların ekonomik ve sosyal güçlenmesi için kadın emeğinin gücünü ortaya çıkaracak şekilde sürdürülebilir kalkınma modelleri yoluyla (Irmak, 2024) kırsal turizme değer katıcı şekilde köy yaşamı da yerinde desteklenebilir (Şekil 6).

Şekil 6. 1.Köy yerleşim yeri (solda) 2.Köyün dışındaki mağaralardan görüntüler (sağda)
Fotoğraf. Yazar 2024 Albümü.

3.3.1. Anıt ağaçların tespit ve tecili

Tespit ve tecili yapılmış anıt ağaçlar Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Anıt Ağaçlar listesi kayıtlarına alınmış olacaktır (Şekil 7).

Şekil 7. Potansiyel anıt ağaç: Dallıservi
Fotoğraf. Halis Koçak Aydıncık Albümü.

3.4. Seralar ve Tarım Turizminin Geliştirilmesi

Aydıncık'ta özellikle tarım alanlarının çokluğu, kullanımı ve geleceği önemli bir araştırma konusudur. Aydıncık suyunu batısından denize dökülen Soğuksu deresinden karşılamaktadır. Günümüzde mevcut sera sayısı rakamları incelendiğinde ilçede bu açıdan da ekolojik planlama eksikliği ayrıca irdelenmelidir.

Doğal kaynak (su ve toprak) kullanımında dengesizliklerin olma olasılığı da yükselmiştir. Tarım alanları ilçe de önemli bir geçim kaynağı oluşturduğu için bu alanların öncelikle korunması gerekir. Ancak hem koruma sorunları hem de kullanım sorunları bir arada ve karmaşık bir hal almış olduğu için bu tarım alanları da ilerideki başka çalışmaların konusu olmak zorundadır.

Seraların yarattığı görüntüler ve çevre kirliliği de kentsel estetik açıdan yine başka bir problemdir (Şekil 8). Küresel ısınma ve iklim değişimi ile gündeme gelebilecek diğer imar baskısı gibi sorunlar da eklendikçe tarımın sürdürülebilirliği aslında zorlaşmaktadır.

Şekil 8. Seralar
Fotoğraf. (Aydıncık Belediyesi).

Tarımda genç işgücünü bulmakta ayrıca güç bir hal almıştır. Bu anlamda tarım turizmi düşünülebilir. Özellikle bu seralar çalışma şartlarına uygun gençlerin hem tatil yapma olanağı hem de ek gelir kazanma kaynağı olacaktır.

Silifke'deki agroturizm çalışmasına benzer şekilde Aydıncık'ta agroturizm konusunda ürün farklılaştırmaları ile aynı yolda ilerleyebilir. Silifke'de ilk çilek hasadının gerçekleşmesi, çileğin tescil alması ilçe ekonomisi, pazarlaması için nasıl avantaj oluşturuyor ise Aydıncık'ta badem vb ürünlerini geliştirebilir.

3.5. Yörük Mutfağı ile Gastronomi Turizminin Geliştirilmesi

İlçenin konargöçerleri ile Aydıncık ayrı bir zenginliğe de sahiptir ve yörükler özellikle turizme de hizmet veren bir duruma gelmişlerdir. Aydıncık, yörük mutfağı ürünleriyle ünlüdür. Gastronomi turizmi de bu yollardan geliştirilebilir. Zamanla yörük mutfağının yemekleri de kırsal turizmde sergilenerek gastronomik değerler yaşatılabilir. Ormanların otsu bitki kaynakları da yerel mutfağa yine ayrı bir zenginlik getirebilmektedir. Kentin turizm potansiyelinin artırılmasında gastronomi, Mersin ile önce bölgenin sonra da ülkenin kalkınmasında etkili bir yere sahip olacaktır.

İlçenin turizm açısından çeşitlendirilebilecek gelir kaynaklarına yönelik olarak öneriler görüşme yoluyla elde edilmiştir. Buna göre turizmin teşvik edilip, popüler kılınması da ayrıca önem taşımaktadır. Doğadan, ormanlardan sağlanabilecek yeni ürünler ve farklı tatlar bu yollardan da keşfedilebilir. Özellikle tarım ve kırsal turizminin teşvik edilmesi yoluyla yeni ve endemik bitkilerin de keşfedilmesi mümkündür (Şekil 9). Akdeniz ikliminin otlarından yeni sebze yemekleri ile yörük mutfağı geliştirilebilir. Yeni gıda ürünlerinin yemekleri sergilendikçe dikkat çekecek ve olanaklar fark edilip gastronomi turizmi açısından da değerlendirilebilmesi mümkün olacaktır.

Şekil 9. Endemik Sahlep Orkidesi
Fotoğraf. Halis Koçak Aydınçık Albümü.

3.6. Sürdürülebilir Turizm Planlaması

Düzlük ve dağlık alanlarda 2023-2024 yılları arasında yapılan saha araştırmalarına dayalı bulgulardan hareketle, Aydınçık'ta kırsal turizm için elverişli alanlar olduğu anlaşılmaktadır. Aydınçık ilçesinin yaylaları, bölgenin hem doğa turizmi hem de kırsal turizm açısından önemli alanlarıdır. İlçenin seracılık faaliyetleri de yoğun olduğu için tarım turizmine de uygundur. Kültürel mirasla eşgüdüm sağlanarak kırsal turizmin geliştirilmesi güçlendirilebilir. Bunun için yerel değerlerin korunması üzerinden mevzuatı düzenleyici ek çalışmalar yapılmalıdır. Yörük mutfağı tabiatın zengin bitkisel ürünleriyle gastronomi turizmine açılabilir.

Tarım turizmi ve gastronomi turizminin de kırsal turizmi destekleyici unsurlar olması sağlanabilir. Çalışma, Aydınçık için güncel bir kırsal turizm planlama rehberi sunmakta, bu altyapının geliştirilmesinde sürdürülebilir turizm planlaması ile yapılacak uygulamaların ekolojik koruma sağlayacağını da vurgulamaktadır.

Aydınçık, hem doğal hem de kültürel mirasıyla büyük bir potansiyele sahip, hem de diğer tüm tarihi ve arkeolojik mirasının korunması için de daha kapsamlı çağdaş ve sürdürülebilir yaklaşımlara gereksinim duymaktadır. Bölgedeki tarihi-arkeolojik, doğal ve kırsal alanların bütünsel bir bakış açısıyla korunması, yalnızca yerel halk için değil, tüm dünya için büyük bir öneme sahiptir. Kırsal alanların korunması ve tanıtılması, turizmin gelişmesine de katkı sağlayacak ve yerel ekonomiyi canlandıracaktır. Bu nedenle, yerel yönetimler ve ilgili bakanlıklar, daha etkin koruma, tasarım ve planlama stratejileri geliştirmeli ve bilimsel çalışmaları desteklemelidirler.

Aydınçık köyleri kırsal turizme uygun bir hale getirilebilir, köylerin sürdürülebilir turizm planlamasıyla zamanla geliştirilmeleri de sağlanabilir. Çalışmanın sonuçları

geleceğe dair sürdürülebilir kırsal kalkınmanın bir parçası olarak kırsal turizmi ve ona bağlı tarım turizmi vb. gibi olanakları literatürdeki ve sahadaki araştırmalarla birlikte değerlendirmektedir.

4. Sonuç ve Öneriler

Çalışma, Mersin'in Aydıncık ilçesinde kırsal turizm ve sürdürülebilir kalkınma üzerine yapılan bir saha araştırmasının sonuçlarını ve analizlerini içermektedir. Çalışma, özellikle tarım ve agroturizm potansiyelinin yanı sıra, Aydıncık'ın dağlık ve düzlük alanlarındaki turizm olanaklarını değerlendiriyor. Şehir merkezinden uzak olan Aydıncık köyleri, doğal güzellikleri, serin havası ve yerel kültürel mirası ile kırsal turizm için uygun bir ortam sunmaktadır.

Çalışma, Aydıncık'ın kırsal turizm potansiyelini artırmaya yönelik çeşitli stratejiler öneriyor. Tarım turizmi ve gastronomi turizmi gibi alanlarda yapılan araştırmalar ve saha bulguları, bölgenin sunduğu fırsatları vurguluyor. Özellikle bağcılık, şarapçılık ve yörük mutfağı gibi kültürel ve doğal değerlerin turizme dahil edilmesi gerektiği belirtiliyor. Ayrıca, bu potansiyelin ekolojik koruma ile uyumlu bir şekilde geliştirilmesi gerektiği vurgulanıyor.

Aydıncık'ta tarım alanları ve seraların ekolojik sürdürülebilirlik açısından yönetilmesi gerektiği, bu süreçte genç iş gücünün tarım turizmi aracılığıyla çekilebileceği ifade ediliyor. Bunun yanı sıra, köylerde ve yaylalarda yapılacak çeşitli etkinlikler ile bölgenin turistik cazibesinin artırılabilirliği öneriliyor. Bu çalışmalar, Aydıncık'ın uluslararası kırsal turizm merkezi olma yolunda önemli bir adım atmasına olanak tanıyabilir.

4.1. Aydıncık'ın (Gilindire)'nin Kırsal Turizm Potansiyeli

Gilindire tarihi kent merkezi, Doğu Akdeniz'e bakan hakim bir tepenin yer aldığı yarımada ile sığ bir limandan oluşan bir alanda kurulmuştur. Yarımada'nın gerisinde yer alan Gilindire antik kenti halen kazıların sürmesi nedeniyle atıl bir vaziyette bulunuyor.

Geçmişte tadilatla geliştirilen bugün bir balıkçı barınağı olarak kullanılan yarımada'nın açık alanında ise balıkçı tekneleri sıralanmıştır. Bu alanda balıkçılar ağlarını yayıp toplamaktadırlar. Ayrıca geniş bir atıl alanda da hafta sonu yaz gecelerinde düğünler yapılmaktadır. Sahilde balıkçı barınağı ve kooperatifi bulunuyor. Ancak bir tane bile güzel balık restoranı yok. Misafirlerin oturdukları bir pansiyon bahçesi dışında hizmet veren bir yer de yok. Üstelik bir tabiat harikası olan bu yarımada ve barınak kanalizasyon sorunlarından da etkileniyor. Gilindire kalıntıları ise belirli bir alanda kazılıyor olsa da, bu kıyı boyunca ve geri planlarda aslında sahipsiz yatıyor.

Tarihte kasaba ile köy arasında gidip gelen bu yerleşim yeri dağlarında eteğinde geçmişte her yerin zeytinlik olduğu kıyılardan oluşuyordu ancak artık doğaya yangına elverişli çamlar hakim. Yakın geçmişte önemli bir yaz yangını da yaşanılmış durumdadır.

Yarımada arka planda ise sahil boyu şehirlerarasına uzanan paralel kıyıya bir yola bağlanıyor. Arka planlarda örneğin; Büyükalan denilen geniş düzlükte ve ardındaki dağlardaki köylerden gelen yollar vardır.

Bu sahil yolu yoğun bir şekilde şehirlerarası yol olarak halen kullanılıyor ve bu yolun tüneller ancak bittikten sonra acilen yerleşim dışına alınmış olması da gerekiyor. Sahilde hız yavaşlatılarak hatta yayalaştırma yapılarak sakin şehir olma statüsü Aydıncık'a kazandırılmalıdır.

Yarımadanın burnuna kadar giden yürüyüş yolu boyunca tekneler var. Burundaki fenerden bakılınca kıyı tarafında çok güzel bazı adalar, yarımadalar ve dantel gibi işlenmiş denizden girilebilen mağaralar gibi farklı nitelikleri olan koylar da var. Sualtı ise renkli bir başka dünyaya açılıyor.

Tabiat Parkı ise cennetten kopmuş diğer başka bir köşe şeklinde tepelikleri kaplayarak denize kadar uzanıyor. Park halen yazlık günübirlikçiler ve karavan kampı dışında oldukça bakir kalabiliyor. İncekum olarak anılan çok güzel bir kumsalı ve sahili de var, ama ne yazık ki bakımsız kalabiliyor. Günübirlikçilerin çöpleri ortalarda, güzelim tabiat parkının yakınları ve kumsalı sürekli mahfediliyor. Bir de sahilden kayalar kesilerek açılan yürüyüş yolu boyunca doğa tahribatı açıkça görülüyor.

AB'ndeki örnekleri de inceledikten sonra Aydıncık'ta kırsal turizmi geliştirebilmek ve sadece seracılığın yoğun olduğu tarımla çarpık gelişen bu yerleşimin kalkınmasına katkıda bulunmak üzere yapılması gerekenler aşağıdaki gibi kısaca sıralanmıştır;

- Çevre temizliği ilk akla gelen hizmet olacaktır.
- Yerleşimin içindeki denizin temizlenmesi ve çevrenin düzenlenmesi de gerekmektedir. Bu kapsamda tüm kıyı boyunca deniz kenarına kesintisiz bir yürüyüş ve bisiklet yolu yapılarak yarım bırakılmadan tamamlanabilir ve oturmak için banklar konulabilir.
- Turistler, halen Gilindire kalıntılarını görmeye gelecekleri günü bekliyorlar. Bu anlamda Yarımada artık bir açık hava müzesi haline getirilebilir. Tiyatro belki kullanıma bile açılabilir yada bazı tarihi yapılar işlevlendirilebilir, bu fırsatlar değerlendirilmiş olursa yöreye ilgi de artacaktır.
- Antik kentin yanında balıkçılar sıralanmaktadır. Burada balık avlama öğretiler. Turistik amaçlı olarak turistlerin balık avına çıkarılması sağlanabilir, sefer dönüşlerinde ise avlanan balıklardan bir kısmı turistlere hediye edilebilir yada satılabilir. Sonra civardaki restoranlarda bu balıklar pişirilerek hizmette verilebilir, ayrıca balıkların yanında yöreye özgü diğer zeytinyağlı yemekler de tanıtılıp tattırılabilir.
- Yörede dokunan kıyafetler varsa bunların da tanıtımı ve satışı yapılabilir.
- Dağlarda yürüyüş rotaları oluşturularak, doğa yürüyüşü tracking) turları yapılabilir.

-Dağlarda yabani hayvanlar (tilki, yaban domuzu, vb.) ve değişik kuşlar bulunmaktadır. Uygun yerlere gözlemvleri yapılabilir. Böylece hayvanların izlenmesi ve avcılık turistlerin de ilgisini çekebilir.

-Atlarla yarımada turu ve kıyı boyu turlar da yaptırılabilir.

-Mevcut yolda hız yavaşlatılarak fayton turizmi de uygun olacaktır.

-Yörede hayvancılıkta yapıldığından uygun bir şekilde yaşatılarak, et ve süt ürünleri üretimi sürdürülebilmelidir. Geleneksel üretim yöntemleri de gösterilerek satışı yapılabilir.

Tüm bunların gerçekleştirilmesine paralel olarak konaklama kapasitesinin de artırılması gerekmektedir. Hem yukarıda sıralanan aktivitelerin gerçekleştirilebilmesi için gerekli yatırımlar ve konaklama kapasitesinin artırılması için gerekli kaynaklar kırsal kalkınma planında belirtildiği gibi şu yollardan karşılanabilir;

-KOSGEB ve KA hibeleri,

-Türkiye Kalkınma Bankası destekleri.

Aydıncık'ta kırsal turizmin geliştirilmesi için bir kültür antik liman kenti modeli de oluşturulmalı, tanıtımı için de bir festival düzenlenmesi düşünülmelidir.

Kırsal turizmin türleri: tarımsal turizm, çiftlik turizmi, kır ve orman turizmi, yeşil turizm, yabani hayvan turizm.

Teşekkür

Bu çalışma YÖK Proje No: 3726920 Aydıncık Kent Belleği Araştırmaları-Mersin projesi çalışmasının bir çıktısını oluşturmaktadır:

Kaynaklar

- [1] Aytüre, S. (2014). AB'nin Kırsal Turizm Anlayışı Çerçevesinde Milas/Kıyıkışlacık (Iasos)'ın Kırsal Turizm Potansiyeli, Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 4 (1): 70-74, 2014, ISSN: 1307-1149, E-ISSN: 2146-0086.
- [2] <http://www.gites-de-france.com/les-gites-de-france-en-chiffres.html>, 01.09.2014.
- [3] <http://www.eurogites.org>, 01.09.2014.
- [4] Baykal, F. (2012). Avrupa'da Kırsal Turizm Uygulamaları ve Kırsal Turizm Örgütlenmeleri. Türktarım. Sayı:206. Ankara.
- [5] <http://www.agriturist.it>, 01.09.2014.
- [6] http://www.ruraltourisminternational.org/United_Kingdom, 01.09.2014
- [7] Şerefoğlu, C. (2012). Yerel Ürünlerin Kırsal Turizm Açısından Önemi. Türktarım. Sayı:205, Ankara.

- [8] Nair, V., Hussain, K., Lo, M. C., & Ragavan, N. A. (2015). Benchmarking innovations and new practices in rural tourism development: How do we develop a more sustainable and responsible rural tourism in asia? *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, 7(5), 530-534. doi:10.1108/WHATT-06-2015-0030
- [9] Güven, A., & Dülger, B., (2016). Kırsal Turizmin Yerel Kalkınmadaki Rolü ve Yerel Yönetimlerle Olan İlişkisi. 58-66.
- [10] Köse, B., & Çelik, S. A. (2017). Dünyada ve Türkiye’de Bağcılık Turizmi. *Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi (IRTAD)* E-ISSN: 2602-4462, 1(2), 29–34.
- [11] Cuinet, V. (1894). *La Turquie D'Asie*, Paris, s.80.
- [12] Çömelekli, T. (2020). Silifke İlçesinin Agro Turizm Potansiyelinin Swot Analizi Kapsamında Değerlendirilmesi. *Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi (IRTAD)* E-ISSN: 2602-4462, 4(1), 23–33.
<https://turizmvekalkinma.org/index.php/irtadjournal/article/view/490>
- [13] Demircioğlu, G. (1993). Kırsal Turizm Nedir?. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(5), 8-10.
- [14] Kalaycı, M., & Özçatalbaş, O. (2022). Kültürel Mirasın Kırsal Turizm Bakımından Önemi. *Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi (IRTAD)* E-ISSN: 2602-4462, 5(1). <https://turizmvekalkinma.org/index.php/irtadjournal/article/view/505>
- [15] Kasalak, M. A. (2021). The Importance of Rural Tourism in the Context of Sustainable Development and Tourism: Authentic Rural Tourism Project. *Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi (IRTAD)* E-ISSN: 2602-4462, 4(1), 10–22.
<https://turizmvekalkinma.org/index.php/irtadjournal/article/view/479>
- [16] Yalçın, A. (2025). Doğu Akdeniz’de Bir Osmanlı Liman Yerleşimi: Gilindire/Aydıncık. *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma Ve Uygulama Merkezi Dergisi*(57), 113-136.
- [17] Kocalar, A. C. (2024a). Mehmet Sarı, (Ed.), *Kırsal Bellek Araştırmaları Perspektifinde Aydıncık Köylerine Yönelik Sözlü Tarih Çalışması*, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- [18] Kocalar, A. C. (2024b). Havva Yıldırım, (Ed.), *Kırsal Bellek Araştırmaları Perspektifinde Aydıncık’ta Kırsal Turizme ve Yörük Kültürüne Yönelik Sözlü Tarih Çalışması*, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- [19] Tarım ve Köyişleri Bakanlığı. 2011. *Avrupa Birliği Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Programı (IPARD/2007-2013)*. Ankara.